

de kruisbek

jaargang 68 | nummer 4 | september 2025

Vogelwacht Utrecht

De kruisbek is het verenigingsblad van de provinciale Vogelwacht Utrecht, en verschijnt 5 keer per jaar.

www.vogelwacht-utrecht.nl

Redactie

Trees Weggemans
Toon Vernooij
Gert Ottens
Sander Houwen
Bert van 't Holt

Redactieadres

J. Homan van der Heideplein 66
3604 DK Maarssen
redactiekruisbek@vogelwacht-utrecht.nl
T 0346-830588

De redactie behoudt zich het recht voor om aangeboden kopij te weigeren of in te korten. Het overnemen van artikelen en/of illustraties is uitsluitend toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie. Bronvermelding is verplicht. De auteurs zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdrage.

Kopij inleveren vóór

5 oktober 2025

Illustratie kruisbek

Bram Rijksen

Druk/Vormgeving

WS Media Groep | Waardenburg
Deze Kruisbek wordt gedrukt op papier met een 98% FSC-certificering, en daarnaast wordt in het kader van MVO voldaan aan alle afvalstroom verwijderingsrechten.

Foto's omslag

Gaai | Michael Kars
Gaai | Bert Geelmuijden

de kruisbek

Vogelwacht Utrecht

jaargang 68 | nummer 4 | september 2025

Inhoud

Van de redactie	1
Bestuur	1
Nabootsing van roofvogelgeluiden	2
Vogelherkenningscursus 2026	5
Column	6
Koereigers in Utrecht: een zuidelijke kolonist vindt zijn weg	8
De azuurmees	12
De koekoek	14
Nieuw voor Utrecht, nieuw voor Nederland	18
Excursies	21
Activiteiten	25

Van de redactie

Portret van de koekoek

Koekoeken zijn elk jaar maar heel kort in ons land, eigenlijk alleen voor de voortplanting. Via een aantal tussenstops trekken ze vanaf half juni alweer naar tropisch Afrika. Sommige vliegen via Spanje over de Straat van Gibraltar, andere nemen een route over Italië, Libië en Tsjaad. Jonge vogels vertrekken veel later, in september en oktober. Zie verder het portret van de koekoek van Henk Leenaers in deze Kruisbek.

Koereigers in Utrecht

Tegenwoordig is de grote zilverreiger algemeen in Nederland. Enkele decennia geleden was deze grote witte reiger een zeldzaamheid. Het lijkt dezelfde kant op te gaan met de kleinste witte reiger, de koereiger. Gert Ottens laat zijn licht schijnen over de waarnemingen in de provincie Utrecht van deze soort. Verder in dit nummer o.a. een artikel van Kees van Wegen over nabootsing van het geluid van roofvogels door gaaien.

Bestuur

Oproep Vogelbescherming Nederland voor leden van Vogelwacht Utrecht en coördinatiegroepen

Een bloemrijke berm vol insecten of een kaal gemaaide strook? Wel of geen voorzieningen voor huismussen en gierzwaluwen in gebouwen? Het zijn een paar voorbeelden van zaken waar de gemeente over beslist. Zaken waarbij jij de stem van vogels kunt laten horen.

De voorbereidingen voor de aankomende gemeenteraadsverkiezingen in maart 2026 zijn in volle gang. Dit is dus hét moment waarop jouw gemeente bepaalt hoe groen en vogelvriendelijk het de komende jaren wordt. Politieke partijen maken nu hun verkiezingsprogramma's. Een goed moment om aandacht te vragen voor natuur en vogels. Vogelbescherming Nederland helpt een handje. Op 10 september was er een gratis webinar voor iedereen die lokaal zijn stem wil laten horen over natuur- en vogelvriendelijk beleid. Dit webinar biedt praktische tips, inspirerende voorbeelden en veel informatie en is terug te zien op de website van Vogelbescherming.

Cursussen vogelherkenning

In 2026 organiseren de afdelingen Vechtplassen en Amersfoort van Vogelwacht Utrecht cursussen vogelherkenning voor beginners. De cursussen richten zich op de beginselen van de vogel-

Gierzwaluvoorziening

herkenning. U hoeft geen voorkennis te hebben, alleen belangstelling voor vogels. Na afloop bent u in staat veel algemene vogels te herkennen op grond van uiterlijk, geluid en gedrag.

In deze Kruisbek geeft Sylvia Achterkamp alle informatie over de cursus in Amerfoort. De cursus van Vechtplassen bestaat uit vijf maandagavonden en één donderdagavond (12 januari, 26 januari, 23 februari, 30 maart, 13 april en 7 mei 2026) en vier excursies op zondag (1 februari, 1 maart, 12 april en 10 mei 2026). Locatie cursus: Stichting Haddekik Beheer, Nassastraat 55 te Maarsse. Voor de cursus wordt een bijdrage gevraagd van € 55,-. Dit bedrag is inclusief een cursusboek, de zaalhuur en het verenigingsblad 'De Kruisbek' van de Vogelwacht Utrecht voor het jaar 2026. Aanmelden kan bij Ingrid Kat via ingridmkat@gmail.com.

Nabootsing van roofvogelgeluiden

Kees van Wegen

Gaai imiteert havik, buizerd en sperwer

In de derde week van januari liep ik op de Grote Fliert en Middenfliert en hoorde ik bij de Barneveldse Beek een havik twee of drie keer kort kekkeren. Het waren slechts drie kekjes, veel te vroeg in het jaar, ook veel te zacht. De havik zelf kon ik niet vinden. Een beetje geïrriteerd liep ik verder, tot ik bedacht dat een havik misschien wel op het geluid van een andere kekkerende havik reageert. Met de app BirdSoundsEurope speelde ik het kekkerende geluid op mijn telefoon af. Bijna meteen alarmeerde een gaai - die door mij niet was waargenomen - uit de richting waar ik dacht dat de havik kekkerde. De gaai vloog ongeveer 100 meter verder en bleef enige tijd alarmeren met het kenmerkende schreeuwen!

De week erna had ik een soortgelijke ervaring. Ik hoorde een voor mij niet zichtbare buizerd miauwen. Net ervoor had ik een buizerd gezien en horen miauwen vanuit een boom. Lente in zijn kop! Maar deze buizerd bleef ongezien. Ook nu probeerde ik via het miauw-geluid van de geluiden-app een reactie van de buizerd uit te lokken. En ja hoor, ook deze gaai reageerde door meteen te alarmeren. En dan heb ik nog een herinnering van ongeveer vier jaar geleden. Toen zag ik een gaai die ik hoorde kekkeren als een sperwer!

Buizerd | Hans van Zummeren

Sperwer | Hans van Zummeren

Imiteert een gaai voor de lol of maakt hij bewust gebruik van deze imitatie? Weet een gaai welk geluid een buizerd, een havik of een sperwer maakt? Met welk doel imiteert een gaai roofvogelgeluiden? Hoe slim is een gaai dan wel niet?

Twee reacties

Om eens na te gaan of ik de enige ben met soortgelijke ervaringen heb ik navraag gedaan bij twee specialisten. De een reageerde met: "Schitterend, dit soort waarnemingen! Ik heb ze ook. Ik ben echter liever in het veld dan dat ik er allerlei boeken op ga naslaan. Ik ben bang dat ik je het antwoord schuldig moet blijven. Soms is het ook mooi om geen antwoord te hebben en de verwondering zijn werk te laten doen."

De ander schreef: "Gaaien zijn zeker slim. Er is veel onderzoek gedaan naar de imitaties, ook van roofvogelgeluiden (vooral bij blauwe gaai, een Noord-Amerikaanse soort). Er zijn diverse ideeën over in omloop, maar het laatste woord is er niet over gezegd. Het zou kunnen dat ze door imitatie andere vogels inclusief soortgenoten weghouden van een voedselbron die ze zelf willen benutten. Of omgekeerd: soortgenoten willen rekruteren bij ontdekking van een - vermeende - rover. Samen de rover te lijf. Ik heb een artikel toegevoegd: Garrulus.glandarius_

Blauwe gaai | <https://www.pexels.com/nl-nl/-26864474/> | Chris F op Pexels

Jays_vocal-mimicry door Trinity C. Harvey, Pia O. Gabriel en Jeffrey M. Black."

Met beide antwoorden kon ik verder! Aangezien het de laatste tijd veel regende had ik veel tijd binnen.

Vogelcommunicatie

Onderzoekers zoals de schrijvers van het artikel hebben gedefinieerd wat communicatie tussen vogels is en specifiek wat nabootsing van roofvogelgeluiden kan zijn. Het gaat om het geluid van een roofvogel dat gehoord wordt en nagebootst. Gaaien leveren heel wat fysieke en cognitieve prestaties om roofvogelgeluiden zo precies na te kunnen bootsen!

De gaai kan in een bepaalde situatie de imitatie inzetten. Dat kan bewust of onbewust. Als een gaai imiteert kan dat zijn voor een of meer andere gaaien, voor roofvogels, of andere vogels.

Hypotheses

De volgende hypothesen over de imiterende blauwe gaai kwam ik in het artikel tegen.

De imitatie behoort gewoon tot het zangrepertoire van een gaai. Net zoals een spreekwoord veel geluiden imiteert (tot nu toe heb ik zelf kunnen waarnemen: heggenmus, witgatje, kakelende kip, een blaffende hond) zo kan het kekkeren van een havik, buizerd of sperwer tot het repertoire behoren. En net als een bosrietzanger die misschien wel honderd vogels kan imiteren in zijn zang, kan de gaai met het imiteren van roofvogels laten horen hoe goed hij wel niet is als man. Zo vindt er seksuele selectie plaats. De imitatie kan ook worden ingezet om af te schrikken, zodat het nest of de partner beschermd wordt of dat andere concurrerende gaaien bij een voedsellocatie zich laten weggagen: de havik is hier! Maar het zou ook een vals signaal kunnen zijn om de broedende vogels te verjagen en gemakkelijk de eieren of de jongen te roven! Mogelijk kan de imitatie ingezet worden om te testen of er een havik in de naaste omgeving een territorium

heeft en als de havik terug-kekkert op dit valse signaal, wordt de gaai bevestigd dat de havik in de omgeving aanwezig is. Net zoals vogelaars testen met de zang of een territorium bezet is door een bepaalde vogel.

Zelf de vijand

De resultaten bij het onderzoek bij 49 individuele blauwe gaaien zijn als volgt. Niet elke gaai imiteert. Slechts bij 14 van de 49 gaaien was dit het geval. Er zijn dus individuele verschillen. Maar

Gaai | Hans van Zummeren

een groep van 49 individuen is een te kleine groep om echt iets te mogen concluderen. De gaaien die het meeste imiteerden waren jonger, groter en brutaler. De imitaties werden het meest gehoord in het vroege broedseizoen van de gaaien. Dat is ook de periode dat haviken, buizerd en sperwers hun roep het meest laten horen. Imitatie vond vaak plaats in de omgeving van het nest. Ook werd duidelijk dat in dit onderzoek de onderzoeker ook zijn eigen rol mee moest nemen!

Het zou mogelijk zijn dat de imitatie plaatsvindt als er vijanden zoals een mens in de naaste omgeving van de gaai zijn. En dan zou een onderzoeker zo maar kunnen vergeten dat hij of zij zelf de vijand is waarvoor de imitatie ingezet wordt. Imitatie kan dan op dezelfde manier ingezet worden als raven, katten, honden of andere vijanden in de buurt zijn. Een mooie anekdote die vermeld stond was dat een mannelijke gaai een havikroep uitte, terwijl hij werd vastgehouden tijdens het ringen. (Het blijft voor mij de vraag in hoeverre deze uitkomsten van de blauwe gaai overeen kunnen komen met onze gaai.)

Tot slot

Nadat ik dit artikeltje geschreven had, ben ik gespitst op gaaien en hun geluiden. Tot nu toe meer dan twintig keer een gaai of meerdere gaaien gehoord. Steeds de luide schorre kreet. Volgens de site van de Vogelbescherming hebben gaaien in het bos de functie van indringer-alarm; veel dieren reageren op hun alarmroep en verbergen zich. Volgens de site van SOVON is de luide schorre roep van de gaai mits tweemaal kort na elkaar vaak bedoeld als alarm. Al die keren kon ik geen roofvogel in de omgeving lokaliseren.

Een enkele gaai maakte het pieuw-geluid van een buizerd. Slechts twee gaaien heb ik horen zingen en ze stopten daarmee als ik stopte met wandelen of fietsen. Bij de geluiden van een gaai in de app BirdSoundsEurope is van imiteren van roofvogels tijdens de zang van een gaai geen sprake! Uiteindelijk hoorde ik nog een andere imitatie door een gaai in Epe: kraaigeluiden!

Vogelherkenningscursus 2026

Vogelwacht Utrecht, afdeling Amersfoort

De Vogelwacht Utrecht, afdeling Amersfoort organiseert in 2026 een vogelherkenningscursus voor beginners. De cursus richt zich op de beginselen van de vogelherkenning. U hoeft geen voorkennis te hebben, enkel belangstelling voor vogels. Na afloop bent u in staat veel algemene vogels te herkennen op grond van uiterlijk, geluid en gedrag.

Verschillende ervaren en enthousiaste vogelaars staan klaar om kennis over te dragen. Centraal staat het zelf (leren) kijken naar kenmerken, met determinatie als doel.

De eerste avond zal in het teken staan van de verschillende aspecten die een rol spelen bij het herkennen van vogels, zoals uiterlijk, gedrag en habitat (de omgeving waarin een vogel zich ophoudt). In de daarop volgende 5 avonden wordt verteld welke vogels er leven op en langs plassen en meren, in de stad, in weide en moeras, in het bos en op de heide. Tevens is er een speciale thema avond rond roofvogels.

De cursus bestaat uit 6 woensdagavonden. Op de zaterdag na elke avond (vanaf les 2) wordt, bij goed weer, een excursie

gehouden in de besproken habitat. Tijdens de excursies proberen we het geleerde op de theorieavonden in de praktijk te brengen. We bezoeken een aantal gebieden in de regio om de daar aanwezige vogelsoorten te bekijken en herkennen. De excursies zullen iets meer dan een ochtend in beslag nemen. Het vervoer naar de excursielocatie vindt plaats met eigen vervoer. Meerrijders betalen een van te voren vastgestelde vergoeding aan de chauffeurs.

Bent u geïnteresseerd? Wacht niet te lang met aanmelden want de ervaring leert dat veel mensen zich aanmelden. Uw aanmelding is definitief na registratie van uw aanmelding en ontvangst van het cursusgeld.

Boerenzwaluw | Femke de Korte

Locatie: Het Groene Huis, Schothorsterlaan 21, Amersfoort

Wanneer: woensdagavond van 20.00-21.45 uur (inloop vanaf 19.45 uur) op 21 januari, 11 februari, 4 maart, 25 maart, 15 april en 6 mei

Excursies: zaterdagochtend op 14 februari, 7 maart, 28 maart, 18 april en 9 mei

Deelname €55 p.p. inclusief cursusmateriaal en koffie/thee. Tevens ontvangt u vrijblijvend één jaar de Kruisbek van de Vogelwacht Utrecht.

Maximaal 20 deelnemers, cursus gaat door bij minimaal 10 deelnemers

Voor meer informatie of om u op te geven kunt u contact opnemen met Sylvia Achterkamp via sylviaachterkamp.vwu@gmail.com

Losgezongen

In de zomermaanden raak ik altijd wat losgezongen van de dagelijkse vogelwereld. Libellen, wilde bijen, vlinders, zelfs wespen eisen in deze periode de aandacht op. Zo dramatisch is dat nu ook weer niet, want de aandoening is maar tijdelijk. Tegen het begin van de herfst nemen de vogels het heft sowieso onverbiddeijk weer in handen en, losgezongen of niet, zelfs in de zomermaanden weet er zich met enige regelmaat wel een vogel tussen te wringen. Uiteindelijk komt het toch allemaal goed.

Wie ook losgezongen was, zij het op een iets andere manier, was de dichter Jan Hanlo (1912-1969), in de jaren zestig en zeventig bekend om zijn ogenschijnlijk simpele en veelal absurdistische gedichten. Nou is het voor een dichter niet zo raar om losgezongen te zijn. Dat hoort nu eenmaal bij het dichterschap: het combineren van klanken, woorden en betekenis tot een onlosmakelijk geheel dat met de gewone werkelijkheid hooguit zijdelings verband houdt.

's Morgens

Hanlo schreef ooit een gedicht met de titel *'s Morgens*, een van

Grote lijster | Bert Geelmuijden

zijn mooiste vind ik. De tekst staat bij dit stukje. Op het eerste gezicht lijkt het niet meer dan een schets van iemand die 's morgens vroeg fluitend op straat loopt. Maar een gedicht is altijd meer dan alleen het verhaaltje, het roept vragen op bij de lezer. Wat doet iemand in april om half vijf 's ochtends, als het nog pikkedonker is, fluitend op straat? Dat fluiten vraagt bovendien de nodige aandacht, want het werkwoord komt in dit korte gedicht maar liefst vier keer voor. En wat is dat met die St. Louis Blues? Met vogels heeft dit alles weinig te maken, zo lijkt het. Maar daar kom ik zo op.

Donker

'St. Louis Blues' is een blues song van Bessie Smith, over de wanhoop van een in de steek gelaten vrouw. De hoofdpersoon in het gedicht fluit dus niet iets willekeurigs, maar een best wel treurig lied. Ik stel me zo voor, maar kan er natuurlijk helemaal naast zitten - dat heb je zo met gedichten -, dat de dichter hier een beeld oproept van weemoed en verlangen na een nacht vol romantiek. Al mijmerend loopt de ik-figuur door de nanacht naar

huis. Ineens komt de realiteit er stiekem tussendoor, in de gestalte van een grote lijster die in het donker zit te zingen, wat dan blijkbaar toch een lichtpuntje vormt.

Wie de zang van de grote lijster ook maar een beetje kent, snapt misschien de associatie. De korte strofes hebben een onmiskenbaar melancholieke bijklank, net als dit simpele vers. Wie weet krijg je bij het horen van je eerstvolgende grote lijster zomaar zin om eens een gedicht te lezen...

Koereigers in Utrecht: een zuidelijke kolonist vindt zijn weg

Gert Ottens

Elders in deze Kruisbek wordt gewag gemaakt van een vogelsoort waarvan de eerste waarneming voor Nederland in het Utrechtse werd gedaan. En het scheelde maar weinig of ook de koereiger was die eer te beurt gevallen. Op 2 en 3 juli 1964 werd in de Eempolders bij Eemnes namelijk een exemplaar van deze soort waargenomen, destijds nog maar het tweede geval voor Nederland (nadat de eerste kort daarvoor bij het Naardermeer was gezien). En al ging het met horten en stoten: de koereiger hoort er tegenwoordig helemaal bij, ook in onze provincie. Tijd om eens te kijken hoe het de soort hier verging/vergaat.

Wereldverspreiding: uitbreiding en kolonisatie

Oorspronkelijk is de koereiger (*Ardea ibis*) een (sub)tropische soort van Afrika, Zuidwest-Europa en zuidelijk Azië. Maar iets meer dan een eeuw geleden begon de soort aan een opmerkelijke opmars in alle denkbare richtingen. De koereiger lijkt maar één doel voor ogen te hebben: totale werelddominantie. Zelfs heel Zuid-Amerika en delen van Noord-Amerika werden vanuit Afrika in rap tempo gekoloniseerd. In Europa werd het eerste broedgeval buiten Spanje en Portugal in 1968 in Frankrijk vastgesteld. We mogen dus wel zeggen dat die eerste Utrechtse koereiger een

echte pionier was. In Europa is de koereiger momenteel, na de blauwe reiger, de meest algemene reiger (www.sovon.nl).

Status van de koereiger in Nederland

De soort was tot en met 1996 'officieel'

een dwaalgast in ons land, met in die periode 88 waarnemingen van als wild beschouwde vogels (www.dutchavifauna.nl). Na de eerste waarnemingen in 1964 was het vanaf 1973 al een jaarlijkse, maar - in eerste instantie - vrij zeldzame verschijning. En vanaf begin jaren '90 namen de

Koe met koereigers | Bert Geelmuijden

aantallen dusdanig toe dat al gauw niet meer van een dwaalgast kon worden gesproken. In april-mei 1998 vond een influx van ten minste 20 exemplaren plaats waaronder in de eerste week van mei zes vogels in de Oostvaardersplassen, Flevoland, en tevens zes bij Brederwiede (Overijssel). Ook de eerste (mislukte) broedgevallen voor Nederland vonden toen plaats: bij laatstgenoemde plaats (in De Wieden) en in het Quackjeswater op Voorne-Putten in Zuid-Holland, een jaar na de eerste broedgevallen in België (www.dutchavifauna.nl).

Het eerste succesvolle broedgeval vond vervolgens pas in 2021 plaats, en sindsdien broedt de koereiger jaarlijks in Nederland. In 2021 en 2022 werd door drie paren gebroed in De Wieden. In 2024 ging het al om 41 broedparen verdeeld over maar liefst zeven kolonies in evenveel provincies. De koereiger is daarmee een blijvertje gebleken in Nederland en het lijkt erop dat de expansiedrift die bekend is uit andere delen van de wereld zich nu ook in ons land laat gelden (www.sovon.nl). Mogelijk wordt de soort hierbij geholpen door klimaatverandering?

Voorkomen in Utrecht in tijd

Zoals gezegd werd de eerste Utrechtse koereiger in 1964 waargenomen. En hoewel het de soort daarna landelijk gezien steeds meer voor de wind ging, bleef het bij ons toch best lang nog een echte zeldzaamheid. Tot en met 1996 ging het namelijk om nog eens vier gevallen: van 17 november 1974 tot en met 18 februari 1975 bij Willige Langerak (en op 22 februari en

1 maart 1975 bij Cabauw; destijds het tiende geval voor Nederland), 8 tot en met 14 december 1986 bij Zegveld, van 29 juni tot en met 10 oktober 1993 nabij Rhenen en op 29 augustus 1993 bij Baambrugge (www.dutchavifauna.nl).

Figuur 1 geeft het voorkomen van de koereiger in Utrecht door de jaren heen weer, in de periode van 1960 tot en met 2024. Het gaat hierbij om de opgetelde maxima per maand, een pleisterend exemplaar in maart en april telt hier dus voor twee. Tot in de jaren '90 ging het nog niet heel hard, vanaf begin deze eeuw maakte de soort een bescheiden sprongetje voorwaarts, maar vooral de laatste jaren is het hek van de dam. Hier kunnen overigens rondzwervende exemplaren tussen zitten (en dat geldt overigens ook voor figuur 3), en dus ook vogels die dubbel werden geteld omdat ze twee maanden op één plek bleven, maar duidelijk is wel dat de soort in 60 jaar tijd flink is toegenomen.

Vliegende koereiger | Hans van Zummeren

Door het jaar heen zijn de vogels in alle maanden te zien, maar met een verhoogde kans in september-oktober (fig. 2). Dit is de tijd dat dispersie plaatsvindt vanuit Zuid-Europa, juvenielen als ook vogels waarvan het broedseizoen erop zit. Een deel hiervan zal blijven overwinteren, een deel zal verder zwerven zoals het de soort betaamt. Het voorkomen in de wintermaanden is in ieder geval vrij constant. Dan volgt een bescheiden trekpiek

Figuur 1 | Aantalontwikkeling van de koereiger in Utrecht van 1960 tot en met 2024

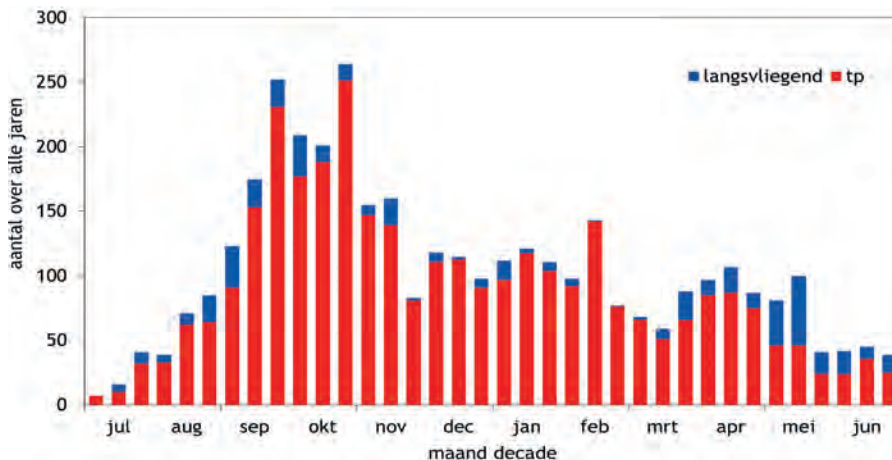
in het voorjaar met, vooral in mei, relatief veel langsvliegende vogels. In juni-juli is een dip zichtbaar doordat de volwassen vogels zich hebben teruggetrokken naar de broedkolonies, iets wat in Utrecht nog niet aan de orde is (maar wie weet?).

Voorkomen in Utrecht in ruimte

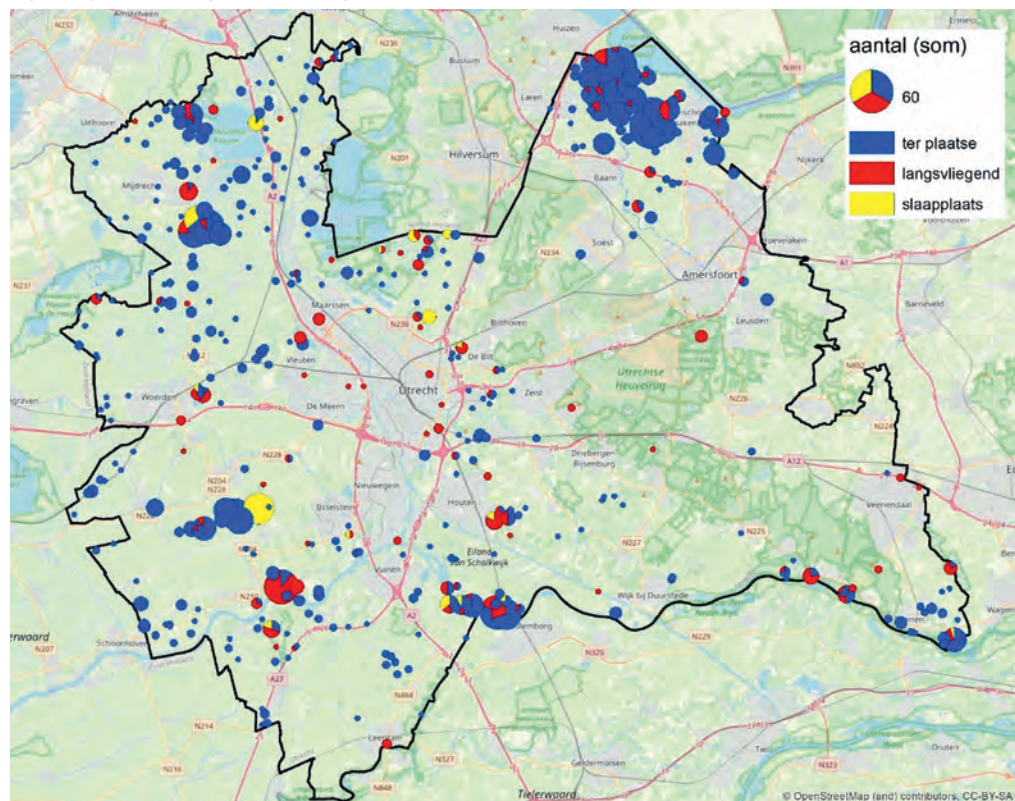
Wanneer we vervolgens naar de verspreiding over de provincie kijken valt daar een aantal zaken op (fig. 3). Zo zijn er opvallende 'hotspots' zichtbaar. Neem de Eem-polders bijvoorbeeld waar de soort welhaast alomtegenwoordig lijkt. De veelheid aan geschikte biotoop, maar zeker ook de nabijheid van de Flevopolders, spelen hier een rol. Zo was in 2024 een kolonie van 10 paren aanwezig in de Oostvaardersplassen (www.sovon.nl). Maar ook de Lopikerwaard, de Lekuiterswaarden en de gemeente Ronde Venen doen goed mee. Graslandgebieden in de omgeving van moeras of andere waterrijke plekken zijn duidelijk favoriet bij de soort. Maar in feite zijn koereigers in vrijwel de gehele provincie aan te treffen, pleisterend vanzelfsprekend meestal daar waar koeien of ander vee rondlopen. De bosrijke delen van de Heuvelrug zijn minder geschikt voor deze soort.

Plekken waar (vaak al jarenlang) trekvogels worden geteld, zoals telposten De Horde (bij Lopik), Waverhoek (bij Mijdrecht), Eemmeer en Houten-Zuid, noteerden allen meerdere (soms groepen) koereigers op trek. En ook bij de meeste andere Utrechtse telposten passeerde wel eens een koereiger, net als verschillen-

Figuur 2 | Seizoenspatroon van de koereiger in Utrecht, in de periode 1960-2024 (decades per maand)

Figuur 3 | Verspreiding van de koereiger in Utrecht in de periode 1960-2024

de locaties buiten deze bekende plekken. Want doortrekkers kunnen overal worden gezien, zelfs boven Utrecht-Stad.

Een relatief nieuw fenomeen zijn slaapplaatsen van koereigers in Nederland. Naar mate de populatie toeneemt zien we dat meer, ook bij ons. In figuur 3 zijn deze door middel van gele stippen aangegeven, met vaak concentraties van pleisterende (groepjes) vogels daaromheen. Al kunnen koereigers behoorlijke afstanden afleggen van en naar de slaapplaats. Ook hier valt de Lopikerwaard overigens op, waar op 30 september 2023 maar liefst - eenmalig - 32 exemplaren kwamen slapen (Arjan Boele pers comm).

Het beeld in Utrecht kan trouwens enigszins vertroebeld zijn door koereigers die zijn ontsnapt uit gevangenschap. In de omgeving van Ouwehands Dierenpark (in Rhenen) en Dierenpark Amersfoort (maar ook elders) zijn - naast ogenschijnlijk wilde vogels - namelijk wel geringde exemplaren gezien die waarschijnlijk uit een (niet goed afgesloten) kooi afkomstig waren. Bij dergelijke vogels is de ring niet altijd goed zichtbaar, en ook zijn er koereigers waargenomen die mogelijk (of waarschijnlijk) in het wild waren geringd. Maar ook hier geldt dat het algemene beeld van het voorkomen er niet door beïnvloed wordt.

Kortom: de koereiger zit ook bij ons flink in de lift, ze zijn bijna overal en bijna altijd te zien. Een leuke ontwikkeling waar geen vogelaar moeite mee zal hebben.

Koereiger met kikker | Bert Geelmuijden

Koereiger | René de Waal

Koereiger | Henk Tromp

Daarnaast is het interessant om te kijken waar dit toe leidt, mogelijk dat we in de koereiger een nieuwe broedvogel voor Utrecht mogen verwelkomen? De tijd zal het leren.

Dankwoord

Vooraf Erik van Winden van Sovon Vogelonderzoek Nederland wordt hartelijk bedankt voor het aanleveren van de broodnodige gegevens. Erik gebruikte daarvoor

de databases van de volgende Sovon-projecten: BSP-niet broedvogels, Watervogeltellingen, Slaapplaatsen, LiveAtlas, de winteratlas uit de jaren '70 en PTT, aangevuld met gegevens uit waarneming.nl, trektellen.nl en de CDNA (www.dutchavifauna.nl). Arjan Boele (ook Sovon Vogelonderzoek Nederland) gaf bovendien opbouwende kritiek en nuttig commentaar. En natuurlijk ook dank aan de fotografen die hun beeld wilden delen.

De azuurmees

Tekst en tekening **Jeroen Steenbergen**

Het zal niemand ontgaan, wat er op het moment in de wereld gebeurt is nauwelijks te bevatten en de consequenties ervan zijn al helemaal niet te voorzien. Dacht je tien jaar geleden dat grenzen nog iets waren van 'ooit', nu ontstaan nieuwe realiteiten.

Dit heeft ook gevolgen voor plekken die je kunt bezoeken, soorten die je kunt zien. Uiteraard is het belang van onze interesses vrij beperkt, maar daarmee kun je het zelf nog wel belangrijk vinden.

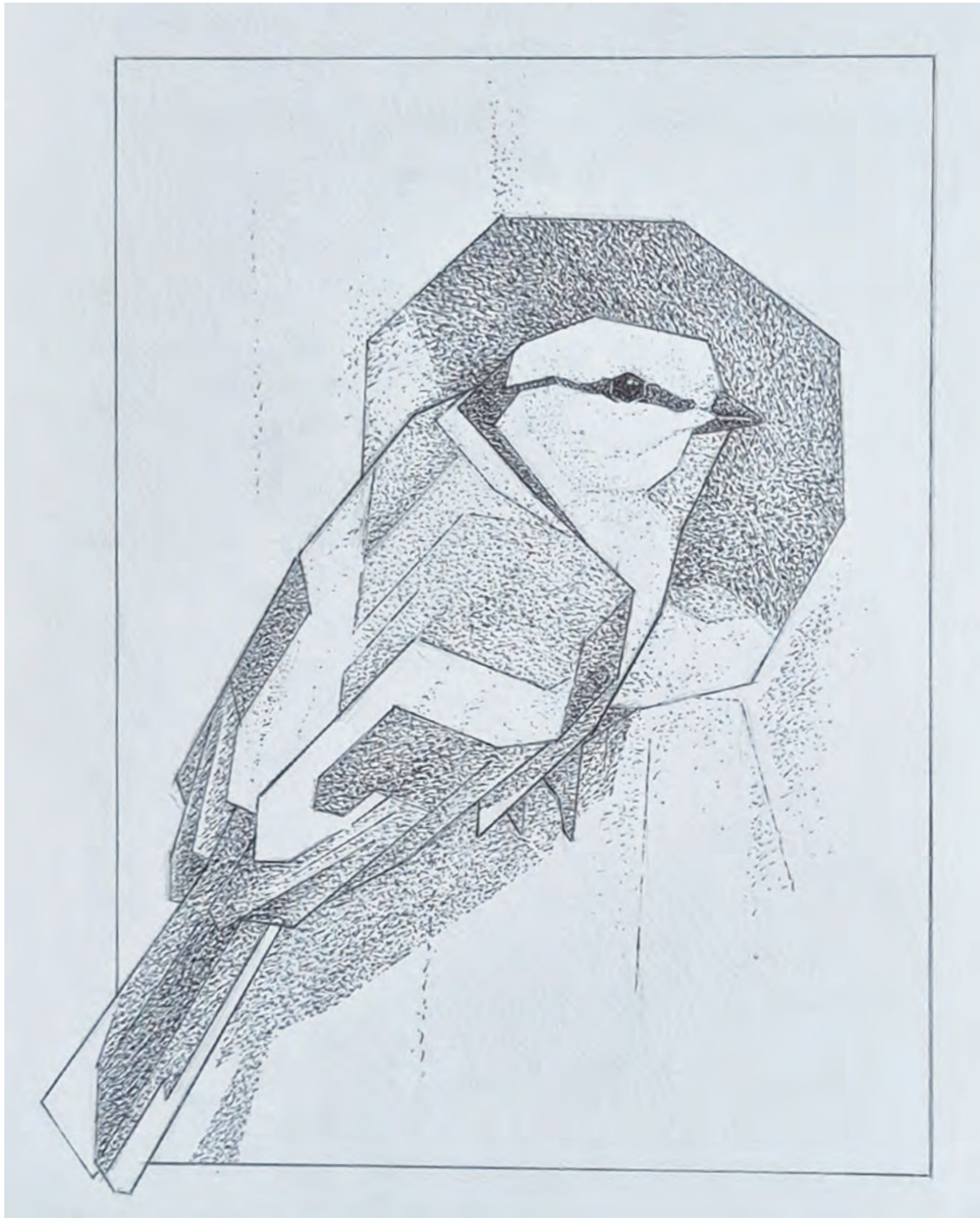
In de periode dat het oosten van Europa nog moeilijk toegankelijk was voor westerlingen kon je wel dromen van prachtige soorten in de rietmoerasen van Polen en Rusland, van steppevogels die je toch nooit zou zien, maar dichterbij kwamen ze daarmee niet.

Dit veranderde toen de Europese grenzen open gingen en oost en west naar elkaar toe trokken. Voor vogelaars ontstonden er prachtige mogelijkheden gebieden te leren kennen die eerder lastiger te bereizen waren.

Zo werd zelfs een land als Belarus, dat weliswaar nog altijd gesloten was, bereikbaar. Met een groep bezocht ik tweemaal de uiterwaarden van de rivier de Pripjat, waar we de lokale vogelbescherming hielpen met inventarisaties. Ik zal er geen reisverslag van maken, maar een aantal impressies wil ik zeker noemen: om de tien meter een roepend porseleinhoen, baltsende poelsnippen, poelruiters, kolonies witvleugel- en witwangsters, roodmussen bij de vleet, terekruiters op de hekpalen van 'onze' tuin, withals- en kleine vliegenvangers in de tuin, en ga zo nog maar even door.

Een bijzondere soort die voorkomt rond de stad Turov, is de azuurmees. De soort zou broeden in het dorpje verderop van waar wij verbleven, en met enig zoeken lukte het ons de soort te zien. Hierna zouden we deze vogel ook nog een keer in onze eigen tuin tegenkomen!

Herinneringen, en dat zullen het ook wel even blijven, want in de huidige situatie lijkt Belarus weer terug naar waar het zich voor ons altijd altijd al bevond: buiten bereik.

De koekoek

Koekoeken zijn elk jaar maar heel kort in ons land, eigenlijk alleen om eieren te leggen. Vaak zie je ze zitten op een open plek, met afhangende vleugels en nauwelijks zichtbare poten. Ze eten hoofdzakelijk rupsen, aangevuld met insecten en eieren van andere vogels. Via een aantal tussenstops trekken ze vanaf half juni alweer naar tropisch Afrika. Sommige vliegen via Spanje over de Straat van Gibraltar, andere nemen een route over Italië, Libië en Tsjad. Jonge vogels vertrekken veel later, in september en oktober.

Feiten en cijfers over de koekoek

Wetenschappelijke naam
Cuculus canorus

Engelse naam
Common cuckoo

Bijnaam
Dominee in het bos, Reagenhaler, Koekuit (Zaanstreek), Koekût (Friesland), Koekuit (Texel)

Lengte
32-34 cm, zo groot als een houtduif

Spanwijdte
55-65 cm

Gewicht
105-130 gram

Levensduur
circa 4-6 jaar

Zang
Mannetjes roepen een luid, ver dragend 'koe-koek', vrouwtjes hinniken of giehelen, een geluid dat lijkt op dat van een sperwer.

Voorkomen
Relatief open gebieden met hoge uitkijkpos-ten, o.a. moeras, duinen, heide, buitenwijken en parken. Van daaruit speuren ze naar nesten van heggenmussen, rietzangers, karekieten en kwikstaarten.

Broedparen (2018-2020)
5800-7400

Winteraantallen
Geen

Doortrekkers (2007/08-2011/12)
2000-10.000 (geschat maximum)

Portret van een meester in misleiding

Henk Leenaers

Volwassen koekoeken zul je in de zomer niet aantreffen in ons land, maar de jonge vogels blijven langer, soms tot in oktober. De ouders maken zich direct na het leggen van de eieren uit de voeten, want het uitbroeden en opvoeden laten ze over aan zogeheten 'waardvogels', zoals kwikstaart en graspieper. Hoe bedreven koekoeken ook zijn in het namaken van andermans eieren en het uitbesteden van ouderlijke taken, er kleeft ook een nadeel aan hun manier van voortplanten. Veel koekoekgedrag zit namelijk ingebakken in hun genen, waardoor ze zich niet makkelijk aanpassen. Aan klimaatverandering bijvoorbeeld.

Klanknabootser

Aan de overkant van Het Kanaal kondigt de roep van de koekoek de nieuwe lente aan, net zoals het eerste Kievitsei dat ooit deed in ons land. Meestal laat deze klanknabootser zich in de tweede of derde week van april voor het eerst horen. Net als de tjiptjaf en de grutto roept de koekel zijn eigen naam: een 'onomatopie'. Het mannetje dan, want het vrouwtje maakt een giechelend of hinnikend geluid dat nog het meest doet denken aan het geluid van een sperwer - waarover later meer. Erg lang kun je niet genieten van het geluid van de koekoek, want vaak zijn volwassen koekoeken na zes weken alweer vertrokken, terug naar de Congolese regenwouden. Wie de rest van het jaar toch af en

toe een koekoek wil horen, kan het best een afspraak maken met Ad van Seggelen, de winnaar van het NK Vogelgeluiden dat Vroege Vogels dit jaar in Utrecht organiseerde. Met zijn voorbeeldige imitatie (Ad oefent al sinds zijn twaalfde) versloeg hij in de finale de merel en de houtduif terecht, want die horen we al vaak genoeg.

Slimme strategie

Imiteren, daar kan de koekoek zelf ook wat van. Als zogeheten broedparasiet heeft deze vogel zich gespecialiseerd in het namaken van andermans eieren. Zo'n koekoeksei dat eruitziet als een karekietenei legt een vrouwtjeskoekoek vliegensvlug in het nest van de zogeheten 'waardvogel', waarna zij het uitbroeden en opvoeden overlaat aan de pleegouders. Evolutionair is dat een slimme strategie, want als je je kleine grut niet zelf hoeft groot te brengen, kun je al je tijd en energie gebruiken om eieren te maken, heel veel eieren. Een vrouwtjeskoekoek legt al gauw zo'n 25 eieren per seizoen, verspreid over evenzovelen nesten van heggenmussen, karekieten, kwikstaarten en graspiepers. Daarmee vergoot ze de kans op nageslacht aanzienlijk. Ook de kuikens werken daaraan mee. Blinde koekoekkuikens kunnen voelen of er een ander ei in het nest aanwezig is. Dat doen ze met een gevoelige plek op hun rug. Vervolgens gebruiken ze hun goed ontwikkelde ellebogen om het ei (of een

ander kuiken) via hun brede rug het nest uit te rollen. Brutaal als ze zijn, gebeurt dit soms terwijl de pleegmoeder toekijkt.

Timing is essentieel

Tegenover de tijdwinst door niet zelf te broeden staat een tijdrovende voorbereiding. Want voordat een vrouwtjeskoekoek haar fop-ei in een vreemd nest kan dumpen, moet ze flink wat vooronderzoek doen. Zo moet ze in kaart brengen welke vogel waar een nest aan het bouwen is en in welk stadium de nestbouw verkeert. Is een nest al klaar of gevuld voordat de koekoek zelf eieren kan leggen, dan deinst ze er niet voor terug om zo'n nest te ruimen of te slopen. Goede timing is namelijk essentieel, want het koekoeksei moet tegelijk met de andere eieren uitkomen. Het leggen zelf is een riskante business, want vooral de erva-

Koekoek met rups | Hans van Zummeren

Jonge koekoek op het nest van de kleine karekiet; het nest is al veel te klein | Per Harald Olsen - Eigen werk, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=1887345>

ren pleegouders zijn op hun hoede. Ook daar heeft de koekoek iets op gevonden. Niet alleen ziet deze vogel eruit als een sperwer, het geluid van een giechelend vrouwtje lijkt sprekend op dat van deze gevreesde roofvogel. Horen of zien ze een koekoeksvrouwtje, dan maken karekieten en graspiepers zich snel uit de voeten, Niet voor lang, trouwens, van daar dat het leggen van een koekoeksei

in een flits gebeurt: maximaal 10 seconden, en dat is inclusief het jatten van een van de oorspronkelijke eieren.

Wapenwedloop

Dat parasiteren veel voordelen heeft, betekent nog niet dat het altijd een succesvolle strategie is. Na verloop van tijd kregen waardvogels namelijk in de gaten dat ze werden belazerd en namen ze tegengaatregelen. Met succes. Want terwijl koolmezen alle fop-eieren die je aanbiedt zonder meer accepteren, weigeren kleine karekieten maar liefst 20% van de gedumpte koekoekseieren. Net als bij valse bankbiljetten kan dat op twee manieren. Sommige vogels maken eieren met ingewikkelde patronen of symbolen, waardoor ze moeilijker zijn na te maken. Je kunt dit vergelijken met de echtheidskenmerken die De Nederlandse Bank op een eurobiljet aanbrengt. Andere vogels ontwikkelen een scherp oog voor valse eieren, net zoals de biljetscanners bij de supermarkt. De koekoek reageert hier weer op door zich te specialiseren in het namaken van één type ei: de ene koekoek vervalst karekieteeieren, de andere eieren van de grasmus. Deze wapenwedloop gaat zo ver dat in de loop der tijd verschillende koekoek-rassen zijn ontstaan, elk uitblinkend in één imitatie. Dat er toch nog sprake is van één soort, is te danken aan de mannetjes. Die paren namelijk met alle vrouwtjes, ongeacht hun specialisatie.

Karekietenstreken

Het gaat niet goed met de koekoek. Sinds 1985 halveerde het aantal koekoeken in

heel West-Europa, ook in Nederland. Als redenen noemt SOVON een afname van het aantal waardvogelsoorten en van de hoeveelheid voedsel, vooral rupsen. Toch lijkt er meer aan de hand, en dat heeft alles te maken met de manier van voortplanten van deze meestersvervalser. Hoe dat zit, werd gaandeweg duidelijk toen Zweedse onderzoekers een groep koekoeken een klein zendertje op de rug bond om meer te weten te komen over het migratiegedrag. Al gauw bleek dat jonge koekoeken veel verschillende routes volgen op weg naar Congo, en dat ze daar hardnekkig aan vasthielden - ook als die route niet meer geschikt was. De onderzoekers vermoedden dat de route zit ingebakken in de genen van de koekoek, als een inwendige tomtom. Zo raar is dat niet, want om zonder opvoeding toch koekoekgedrag over te dragen op je nageslacht is er maar een optie: DNA. Stel je voor, anders zou een kleine koekoek zomaar karekietenstreken kunnen vertonen!

Komen koekoekseieren te laat?

Handig hoor, gedrag overdragen via DNA. Dat een koekoekvondeling geen vaderlijk voorbeeld nodig heeft om voor het geluid van een vrouwtjeskoekoek te vallen, wijst ook al in die richting. Maar hoe goed is je aanpassingsvermogen als alles genetisch is vastgelegd? Wat als heggemussen eerder gaan broeden vanwege klimaatverandering? Komen de koekoekseieren dan niet te laat, met alle gevolgen van dien? Dat vroeg koekoekspecialist Raymond Klaassen zich af toen hij in 2010 meewerkte aan het zenderonderzoek van

Vliegende koekoek | Bert Geelmuijden

Koekoek met rups | Bert Geelmuijden

Koekoek | Henk Tromp

Koekoek | Richard Pieterse

de Universiteit van het Zweedse Lund. Dertien jaar en heel wat gezenderde koekoeken later concludeert het British Trust for Ornithology (BTO) dat Klaassen met zijn vermoeden wel op een goed spoor zat, maar dat in DNA vastgelegd gedrag slechts één oorzaak is voor de gebrekkige aanpassing aan klimaatverandering.

Early birds zijn in het nadeel

De Engelsen ontdekten namelijk dat koekoeken tijdens de trek van Congo naar Europa een tussenstop maken ten zuiden

van de Sahara. Daar eten ze hun buikjes vol voor de laatste etappe naar hun broedgebieden. Wie vroeg vertrekt, is in het voordeel, want die kan het beste broedgebied claimen. Maar vroeg vertrekken is ook risicovol, want met onvoldoende vetreserves kom je verzwakt aan - geen best begin van het broedseizoen en onderweg kun je zomaar bezwijken. Early birds zijn in het nadeel, zo luidt dan ook de conclusie van deze onderzoekers. Hoe graag ze ook eerder zouden aankomen, alle langeafstandtrekkers hebben moeite met aanpassen aan klimaatverandering, niet alleen de koekoek. Als oplossing stellen de onderzoekers voor om het voedselaanbod bij pleisterplaatsen te verbeteren, zodat vogels onderweg sneller kunnen aansterken. Op dit punt lijken koekoeken wél in het nadeel, want die kiezen hun tussenstops waarschijnlijk op basis van de tomtom in hun DNA en niet op basis van het actuele voedselaanbod. Om dat te verhelpen zit er weinig anders op dan te sleutelen aan hun genetische code. Of dat wel zo'n goed idee is? Dank je de koekoek!

Nieuw voor Utrecht, nieuw voor Nederland | Gert Ottens

De provincie Utrecht is niet de meeste vogelrijke van Nederland. Het is de op een na kleinste provincie van ons land (alleen Flevoland is kleiner) en ligt niet aan de kust. Dat laatste is medebepalend als het om het aantal waargenomen vogelsoorten gaat, naast de oppervlakte en (daarmee) de verscheidenheid aan biotopen. De kustprovincies zijn namelijk de soortenrijkste van ons land. Naar schatting zijn in Utrecht iets minder dan 360 vogelsoorten waargenomen sinds 1800, op een totaal van 544 voor heel Nederland (www.dutchavifauna.nl). Toch is de provincie Utrecht negen keer het toneel geweest van een unieke gebeurtenis: de allereerste waarneming van een soort voor Nederland. In deze tweede uit een negendelige serie zal ik die bijzondere gevallen benoemen, de historische en huidige context schetsen en andere weetjes beschrijven. Waar een kleine provincie groot in kan zijn.

De negen soorten waar het om gaat zijn - in chronologische volgorde - oostelijke kraagtrap (*Chlamydotis macqueenii*), witkopgors (*Emberiza leucocephalos*), witstuitbarmsijs (*Acanthis hornemanni*), sperweruil (*Surnia ulula*), Iberische tjiftjaf (*Phylloscopus ibericus*), dwergarend (*Aquila pennata*), steltstrandloper (*Calidris himantopus*), dwergaalscholver (*Microcarbo pygmaeus*) en bruine gent (*Sula leucogaster*). Ieder van deze vogels heeft zijn/haar eigen verhaal. Sommige soorten zijn (extreem) zeldzaam gebleven, bij andere was de eerste waarneming in Utrecht de opmaat voor meer. Maar, er kan er maar één de eerste zijn.

wikimedia.org

wikimedia.org

Nieuw voor Utrecht, nieuw voor Nederland | Gert Ottens

De witkopgors in 1873

In deze tweede aflevering is het de beurt aan de volgende nieuwe soort voor Nederland uit het Utrechtse: de witkopgors.

Enkeltje Utrecht-Leiden, via Rotterdam

De witkopgors in kwestie - een prachtig volwassen mannetje - werd op 2 mei 1873 gevangen in de gemeente Utrecht. Waar de vogel precies gevangen is en wie hem daar ving is echter niet meer duidelijk te krijgen. Feit is wel dat de vogel levend werd gevangen, wat op zich al bijzonder was voor die tijd toen het credo vooral

‘wat gemist wordt is mysterie, wat geraakt wordt is geschiedenis’ leek te zijn. De gors werd blijkbaar wel herkend als een bijzonderheid want hij werd vervolgens aan Diergaarde Blijdorp in Rotterdam aangeboden, waar hij nog enige tijd in gevangenschap heeft geleefd. Na zijn overlijden werd de vogel door Blijdorp geschonken aan het toenmalige Rijksmuseum van Natuurlijke Historie in Leiden, tegenwoordig Naturalis, alwaar hij zich nog steeds bevindt (in opgezette staat).

Verspreiding en huidige status in Nederland

De witkopgors komt als broedvogel voor van oostelijk Europees Rusland tot ver in Siberië, en zuidelijk tot de noordelijke delen van Kazachstan en Mongolië, en Noordoost-China. Het zijn trekvogels die de winter doorbrengen van de zuidkust van de Kaspische Zee en zuidelijk Centraal- en Oost-Azië, maar soms ook in Zuid-Frankrijk, Israël en Italië.

De soort is nauwverwant aan de hier bekende geelgors (*Emberiza citrinella*), en

beide soorten vormen ook wel mengparen (en dus hybride-jongen) daar waar de verspreidingsgebieden elkaar raken. Ook in Nederland zijn wel nakomelingen van gemengd bloed waargenomen. Het is echter niet altijd makkelijk om 'pure' vogels van de mengvormen in het veld van elkaar te onderscheiden.

In Nederland is de witkopgors nu een zeldzame dwaalgast. De Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) heeft 54 waarnemingen aanvaard tot en met 2024. Na het eerste, hierboven beschreven, geval volgden er twee in 1911 (beide vangsten bij Nunspeet, Gelderland, die hun laatste dagen uiteindelijk ook in Blijdorp sleten). Daarna had de soort van 1960-1994 een kenmerkend voorkomen van gemiddeld één (of meer) ringvangsten, eens in de twee jaar langs de Noordzeekust, in de periode van half oktober tot half november, met slechts enkele veldwaarnemingen. Vooral de ringstations van Bloemendaal, Noord-Holland, en Westenschouwen, Zeeland, waren toen verantwoordelijk voor de bulk van de ringvangsten, met meer dan een derde van alle gevallen, mede dankzij het gebruik van geelgorzen als lokvogel. In 1996 werd dit patroon doorbroken door drie overwinterende exemplaren op twee locaties in het binnenland en in de volgende winter de eerste (twee) gevallen eind november. Opvallend genoeg bevond één van beide laatstgenoemde vogels zich op dezelfde

Witkopgors, gevangen op 2 mei 1873 te Utrecht | Pepijn Kamminga/Naturalis

de plek als twee overwinteraars een jaar eerder (www.dutchavifauna.nl). Was dat een terugkerende vogel?

Volgende keer weer in Utrecht?

Overigens bleef het in onze provincie tot nu toe bij die ene waarneming in 1873. Dus wordt het wel weer eens tijd voor een nieuwe. Dit keer liefst een vogel die

zich gewoon vrij kan en mag bewegen (onderwijl gadeslagen door vogelaars - op veilige afstand). En de kans daarop is de laatste decennia eigenlijk alleen maar toegenomen. Want van de 54 gevallen in totaal voor Nederland vielen er 21 in de huidige eeuw, en dan met name in 2016 (met maar liefst 11 waarnemingen) en 2017 (vier gevallen), maar ook in 2018

Witkopgors met geelgors op de achtergrond, Texel 31 december 2016 | Erik Menkveld

Witkopgors, Texel 31 december 2016 | Erik Menkveld

en 2020 (ieder met twee waarnemingen). De soort lijkt dus toe te nemen, al dateren de laatste gevallen inmiddels uit 2020 (www.dutchavifauna.nl). Wat ten slotte ook hoop biedt is dat de vogels - vooral in de 21e eeuw - relatief vaak in het (verre) binnenland zijn waargenomen. Nu is de geelgors in de provincie Utrecht best schaars te noemen, maar aangezien beide gorzensoorten elkaar wel opzoeken is het wellicht een idee om winterse groepjes geelgorzen goed in de gaten te houden. En wie weet zit er dan zomaar ineens een witkopgors tussen. Succes!

Dankwoord

Veel dank aan Pepijn Kamminga van Naturalis Biodiversity Center voor informatie over (en foto's van) de Utrechtse witkopgors. Bedankt ook Erik Menkveld voor de overige foto's.

Excursies

Slangenarend | Richard Pieterse

Hoge Veluwe | fietsexcursie zaterdag 5 juli 2025 Afdeling Vechtplassen | Jaap Stolze

Op zoek naar de slangenarend

Op het in deze tijd van het jaar riante uitslaap-tijdstip van 7.00 uur verzamelden vijf personen (Gerhard, Richard, Alieke, Marleen van de afdeling Amersfoort en ondergetekende) zich op de afgesproken plek voor een excursie naar de Hoge Veluwe onder leiding van Richard Pieterse. De reden van het late vertrek (de zon is immers allang op): het park gaat niet eerder open dan 8.00 uur. Geen grote groep, maar dat is bij een fietsexcursie juist fijn.

Om 7.55 uur stonden wij dan ook als een van de eersten die dag voor het loket in Otterlo om de entreekaartjes te kopen, inclusief het gebruik van de witte fiets. Zo vertrokken we iets na achten. Er was wat regen voorspeld, maar de lucht zag er nog goed uit en de temperatuur was ook aangenaam. Als eerste fietsten we

een stuk over de Wildbaanweg. Links van ons een jager in de lucht. Een buizerd werd geroepen. ‘Waarom is het geen wespendief?’, vroeg Richard. Daarop werden de verschillen verzameld. De vogel vloog te ver van ons om op basis daarvan een goede determinatie te kunnen doen. We hielden het dus maar op een buizerd. Even verder passeerden we een strook langs de Pollen. Hét gebied waar wolven vaak gesignaleerd worden. Niet vandaag.

The place to be

Inmiddels hadden we al diverse soorten gehad: boomleeuwerik, graspieper, roodborsttapuit, maar ook holenduif, zanglijster, gierzwaluw, spreeuw. En ongetwijfeld nog het een en ander, zoals iets later twee grote lijsters. Maar we kwamen uiteraard voor de slangenarend, de wespendief, de boomvalk en als het even kon ook nog een draaihals, die op de Hoge Veluwe volgens ingewijden wel dertig territoria heeft.

Richard wist de weg naar de beste uitzichtplek om de slangenarend te kunnen spotten. Via wat onverharde, zanderige paadjes baanden wij ons met de witte fietsen een weg naar the place to be. En inderdaad, je moet het weten. Het is een prachtig plekje, gelegen op iets van een duin waardoor je van bovenaf uitkijkt op het Deelense veld, waar de slangenarenden de dag ervoor ook nog gemeld waren. Bij aankomst was er echter niets te zien. Richard had aangegeven daar een tot anderhalf uur voor uit te trekken en gewoon af te wachten. Hij wist zeker dat ze voorbij zouden komen, net zoals de wespendief en de boomvalk, etc..

Op je netvlies

Al na vijf minuten riep Alieke van Dijken (zij heeft een scherp oog); “wat vliegt daar?” Allemaal richtten we onze verrekijkers op de grote vogel voor ons. En ja hoor! Dat was hem al. Een slangenarend. Een beetje ver weg nog, maar gaandeweg de tijd kwam het dier wat dichterbij. We

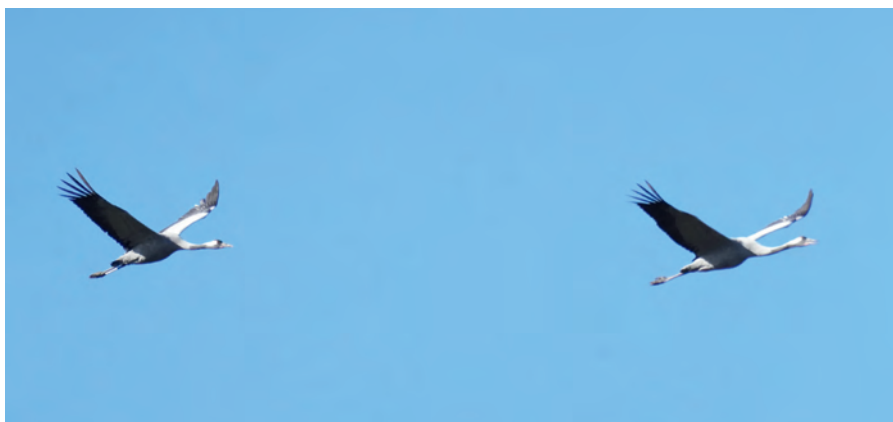
konden de donkere tekening aan de onderkant van zijn kop goed zien, net als de arend-achtige grote gehoekte vleugels. En bij het bidden zagen we de naar beneden hangende, concorde-achtige kop en afhangende poten, waarvan je de tenen bijna kon tellen. Een tweede exemplaar diende zich ook aan, opvallend lichter van kleur. Soms hadden we beide vogels in één beeld te pakken. Het schouwspel duurde gewoon een tot anderhalf uur, de tijd die Richard ervoor uitgetrokken had. Ook de wat trage fluweelachtige vleugelslag bij het bidden viel op. Eenmaal zo'n waarneming gezien van de slangenarend zit die voor de rest van je leven op je netvlies. Prachtig! Wat ook mooi was, is dat er nog twee kraanvogels voorbij vlogen! Voor mij een totaal onverwachte waarneming daar.

Een stuk honingraat

Net toen het tijd geworden was om op te stappen diende zich nog een zeer mooie waarneming aan. Waarschijnlijk vanuit het gras, niet ver bij ons vandaan, was een wespendif opgevlogen en die zat werkelijk maar een meter of drie boven ons hoofd. Met in zijn poten een stuk honingraat van een nest, wat hij (het was een mannetje) waarschijnlijk opgegraven had. Ik denk dat hij zijn prooi in de boom waar wij bij stonden op wilde gaan eten. Hij bleef ook een beetje om de boom heen hangen. Zo van: 'gaan jullie eens weg!' Nog nooit gezien zo iets. En nu konden we de eerder opgedane kennis van de verschillen met de buizerd heel mooi zien. De langere duivenkop, de

Wespendif met honingraat | Richard Pierson

Kraanvogels | Richard Pierson

gebandeerde vleugels, de drie banden op de staart, twee kleintjes bij elkaar en één eindband. Ja, het was een plaatje. En dat plaatje kregen we later ook in onze telefoons, want Richard had weer prachtige foto's gemaakt.

We wilden natuurlijk ook nog een poging wagen om de draaihals te zien, of de boomvalk. En misschien ook nog wel een grauwe klauwier. Het werd een dodaars, in het plasje met de naam De Deelen- se Was. Toch wel handig om te bewaren zo'n kaart van de Hoge Veluwe.

Superexcursie

Ondertussen werd het steeds drukker en drukker op de fietspaden. Het was dan ook heerlijk weer voor een dagje uit fietsen met familie of wat dan ook. De voorspelde regen bleef grotendeels weg. Hooguit een paar spettertjes. Het leek wel of de druppels al verdampt waren voordat ze het aardoppervlak bereikten. We kwamen tot de conclusie dat de dag waarschijnlijk op vogelgebied niet veel meer te bieden zou hebben. Op ons gemak fietsten we terug naar de ingang waar we zes uur eerder begonnen waren. Achter de auto's zat nog een heggenmus op de grond naar ons te knipogen. Het was een prachtige dag en een superexcursie. Niet heel veel waarnemingen, maar de waarnemingen die wij hadden telden voor tien.

Op naar de volgende excursies!

Horsterwold

zaterdag 21 juni 2025

Afdeling Amersfoort | Hans Bulters

Zaterdagmorgen 21 juni om 8.00 uur verzamelde het merendeel van de deelnemers zich bij het Groene Huis in Amersfoort voor de excursie naar het Horsterwold. Op de parkeerplaats sloten de deelnemers die op eigen gelegenheid met auto of fiets (!) kwamen zich aan en kon de excursie onder de bezielende leiding van Marlies Hoefkens van start

gaan. De langste dag van het jaar beloofde ook een zeer warme dag te worden, en dat was vanaf de start goed merkbaar. Gewapend met zonnebrandcrème trotseerden we de zon, in de geruststellende wetenschap dat het Horsterwold zijn naam eer aandoet en veel verkoeling biedt onder de vele loofbomen.

Wespendief

Bij de eerste stop op de uitkijkbult was meteen al veel te zien en te horen. Grasmussen in de struiken, dodaarzen en

Wespendief | Maurits Koenen sr.

Grote Weerschijnvlinder | Heleen Post

wezige drankflessen zonder inhoud was dit het resultaat van een baldadige actie, die zomaar ook heel anders had kunnen aflopen gezien de droogte.

Nadat met veel enthousiasme het smeulen met water uit de plas was gedooft (en toch maar de boswachters te hebben geïnformeerd) gingen we verder. De absolute doelsoort van de dag, de wielewaal, had zich nog niet laten zien of horen. Onder begeleiding van enkele putters en nog een grote weerschijnvlinder kwamen we op een open plek met enkele meidoorns en een bosrand van hoge bomen. Terwijl we eerst nog genoten van een kneu op een hekje, hoorden we daar toch onmiskenbaar het dudeljo van de wielewaal. Na een tijdje ingespannen te hebben geluisterd en gekeken moesten we constateren dat de vogel was gevlogen. In de meidoornbosjes zongen enkele spotvogels, die zich zeer behendig wisten te verstoppen. Het bleef voor sommigen bij een vluchtige waarneming.

De warmte had op dat moment al enkele deelnemers doen afhaken, dus de weg terug werd ingezet. Tijdens de wandeling terug bleek dat de warmte de vogels ook de mond had gesnoerd en behalve enkele padden werd er niet veel meer waargenomen. Ondanks de tropische temperaturen was het wederom een geslaagde excursie met een mooie mix van soorten. De combinatie van bos, open plekken en waterpartijen maakt het Horsterwold tot een waardevol vogelgebied, zeker in de zomermaanden.

futen wat verder weg op de plas en enkele overvliegende lepelaars. Terwijl het merendeel zocht naar de koekoek die zich liet horen werd een wespendif opgemerkt, die zich gedurende lange tijd mooi liet zien.

De wandeling voerde verder langs het water, waar de droogte van de afgelopen weken duidelijk te zien was. Toch konden er enkele kleine plevieren worden waargenomen. Even verderop zagen we on-

der luid gespetter enkele paren karpers en terwijl er wederom een wespendif overvloedig ging alle aandacht plotseling uit naar een ander gevleugeld schepsel; een grote weerschijnvlinder.

Grote weerschijnvlinder

Verder wandelend langs het water kwamen we bij een zitplaats met grote boomstammen, waar een vuurtje van de vorige avond nog na smeulde in een van de vermolmden stammen. Gezien de aan-

Activiteiten

Volledige teksten van de aangekondigde excursies zijn te vinden op de website.

Voor alle excursies geldt: zorg voor een goede kijker, kleding, eten, drinken en eventueel een telescoop.

Amersfoort

Vrijdag 12 december

Bosuilen

Tijdens de donkere dagen van december, zal de inmiddels traditionele, zoektocht naar bosuilen plaatsvinden. Deze excursie wordt begeleid door Hans van Zummeren. Den Treek zelf is niet toegankelijk na zonsondergang, maar als we langs de bosranden trekken, zullen we de bosuilen zeker horen. En allicht zien we ze ook als ze over de aangrenzende velden foerageren.

Aanmelden: uiterlijk vrijdag 1 december bij Roel Oost, roeloost@vogelwacht-utrecht.nl. Vermeld, bij geen bezwaar, je telefoon-

Bosuil | Toon Vernooij

nummer voor de appgroep van de dag. Max. 20 deelnemers.

Vertrek: 21.00 uur vanaf P-plaats nabij Restaurant Bavoort, Treekerweg 28, Leusden. Dat is niet de P-plaats bij het restaurant zelf, maar nabij, de locatie zal t.z.t. worden gedeeld. Deelnemers dienen daar dus zelf naar toe te komen. Duur excursie is ongeveer anderhalf uur, dus rond 22:30 zijn we weer terug op de P-plaats. Vertrek uitsluitend bij goed weer, ook dit wordt kort tevoren gecommuniceerd. Omdat we veelal over openbare weg lopen, kan een reflecterend hesje, lichtbandje en/of zaklamp geen kwaad, af en toe willen auto's passeren.

De Bilt | Zeist

Zondag 28 september

Noordwaard, auto/wandelexcursie

Zes dagen na de start van de astronomische herfst (waarop wereldwijd dag- en nachtlengte nagenoeg gelijk zijn) gaan we op zoek naar de laatste zomervogels, trekvogels en de eerste herfst/wintergasten in de Noordwaard. We stoppen op enkele locaties om tijdens korte wandelingen te genieten van aanwezige vogels. We gaan op zoek naar de eerste smienten, pijlstaarten en sijzen, de laatste zwaluwen en papen plus 2 arend-soorten, en we treffen vast nog meer mooie vogels in dit Brabantse deel van de Biesbosch. Opgave: t/m 25 september bij: hannelankhof@vogelwacht-utrecht.nl. Max. 16 deelnemers

Smienten | Bert van Dillen

Vertrek: 8.00 uur, terug ca. 15.00 uur

Waar: P-plaats bij de Biltse Hoek, De Bilt

Benzinekosten: € 30,- per auto

Zondag 26 oktober

Zuidpier IJmuiden, wandelexcursie

Deze excursie is gericht op trekvogels die boven zee, strand en kust zijn te zien. We lopen langs de Marinahaven naar de westelijke punt van de Zuidpier en terug via het Noordzeestrand naar de P-plaats. In/bij de haven laat de kuifaalscholver zich regelmatig zien, maar op de Zuidpier vormen steenlopers, drieteenstrandlopers en oeverpiepers niet te missen, deels handtamme(!) soorten. Op de westpunt van de Zuidpier maken we kans op langsvliegende roodkeelduikers, jan-van-genten, zwarte zeeëenden en late jagers. Tot slot een blik op het Kennemermeer met kans op wintereëenden. Max 16 deelnemers.

Aanmelden: t/m 24 oktober bij peterdral@vogelwacht-utrecht.nl

Vertrek: 8.00 uur, terug ca. 15.00 uur

Waar: P-plaats bij de Biltse Hoek, De Bilt

Benzinekosten: € 37,50 p. auto + P-kosten

Zaterdag 1 november

Hooge Kampse Plas i.s.m. IVN De Bilt, fiets/wandelexcursie

Op verzoek van het IVN gaan we (met leden van onze Vogelwacht, IVN en andere belangstellenden) 2 uur kijken naar en genieten van aanwezige (water)vogels op en rondom deze bijzondere plas. Naast jaarrond aanwezige soorten (havik, slechtvalk, ijsvogel, Cetti's zanger, raaf) treffen we hopelijk al vroege wintergasten (smient, brilduiker). Deze excursie heeft een educatieve doelstelling en wordt ook via de Vierklank (= lokaal huis-aan-huisblad) aangekondigd. **Opgave: t/m 30 oktober bij:** wiglebraaksma@vogelwacht-utrecht.nl. Max. 20 deelnemers. **Vertrek:** 10 uur, terug circa 12 uur **Waar:** bij het vogelkijkscherminformatiepaneel aan zuidwestzijde van de plas **Opmerking:** kom bij voorkeur op de fiets, er is geen P-gelegenheid voor auto's

Zondag 23 november

Arkemheen, auto/wandelexcursie

Jaarrond is polder Arkemheen een feestlocatie voor vogels en vogelaars. Veel watervogels (eenden, ganzen, meeuwen, steltlopers) en roofvogels, enorme aantallen smienten, kolganzen, kieviten en goudplevieren, maar ook zeearend, slechtvalk, bonte strandloper, kemphaan, Pontische meeuw, steenuil en kleine zwaan staan op onze wensenlijst. Max. 16 deelnemers.

Aanmelden: t/m 21 november bij peterdral@vogelwacht-utrecht.nl

Vertrek: 9.00 uur, terug ca. 15.00 uur

Waar: P-plaats bij de Biltse Hoek, De Bilt

Benzinekosten: € 20,- per auto

Doorn | Driebergen

Aanmelden voor excursies bij Wim Hak. Hakoo221@planet.nl De kostenindicatie is gebaseerd op 4 personen per auto.

Zaterdag 11 oktober

Elster Buitenwaarden

De Elster Buitenwaarden is een 145 hectare groot natuurgebied langs de Nederrijn bij Elst en maakt deel uit van het Natura 2000 Rijntakken gebied. De uiterwaarden zijn hier op de schop genomen om de natuur meer leefruimte te geven en de waterafvoer in toom te houden. De oude kleiputten, uitgegraven rivierstromen en de scherpe hoogte grens met de aangrenzende Heuvelrug hebben een aantrekkingskracht op doortrekkers en overwinteraars. **Vertrek:** 8.00-13.00 uur **Waar:** Doorn, P-terrein AH Dorpsstraat 25 **Benzinekosten:** € 2,00 contant betalen bij de penningmeester van de excursie

Zondag 9 november

IJmeer, Lepelaarplassen, rietlanden van de Oostvaardersdijk

Het veilige water van het IJmeer en Pampushaven, maar ook de binnendijkse graslanden en rietkragen zijn in de late herfst interessant voor de winterharde soorten uit het noorden. Stiekeme kleine ruitertjes, pleisterende watersnippen en veel eendensoorten proberen in het moerasbos en de slikoevers van de Lepelaarplassen een goede kans te maken de winter door te komen. De ijsvogel is bijna stamgast te noemen langs de boorden van de plassen. Misschien komen we al de eerste

brilduikers van deze winter tegen.

Vertrek: 8.00-14.00 uur

Waar: Doorn P-terrein AH Dorpsstraat 25 **Benzinekosten:** € 7,50 contant betalen bij de penningmeester van de excursie

Nieuwegein | IJsselstein

Aanmelden bij rutges@gmail.com of 0651335173. Bij aanmelding aangeven of je rijdt. Alleen bij voldoende chauffeurs kunnen de excursies doorgaan.

Eerste zaterdag van de maand

Vogel-natuurwandeling Park Oudegein

Vanaf september vindt elke eerste zaterdagochtend van de maand van 8.00-10.00 uur de wandeling plaats in Park Oudegein o.l.v. Luc de Bruijn.

Vertrek: 8.00 uur vanaf P-plaats Jack's Grillhouse, Parkhout 2, Nieuwegein

Zaterdag 11 oktober

Zuidpier IJmuiden

De pier is vooral na zware najaarsstormen interessant, omdat diverse soorten zeevogels dan waargenomen kunnen worden, zoals alken, zeekoeten, jan-van-genten en zee-eenden. Bij windkracht 6 en hoger is de pier niet te bezoeken. Mocht dit zo zijn dan ontvangen de deelnemers bericht dat de excursie wordt gewijzigd of afgelast.

Vertrek: 8.00 uur terug rond 13.00 uur

Waar: P-plaats Blokhoeve 3-5 Nieuwegein

Benzinekosten: € 0,21 per km gedeeld door het aantal passagiers

Start wandeling: Voorbij de jachthaven naar de pier. Bij de jachthaven is een parkeerterrein

.....
UITNODIGING LEDENBIJEENKOMST
.....

Donderdag 16 oktober

Ledenbijeenkomst met lezing uilen

Beste leden van de Vogelwacht Utrecht, afdeling Nieuwegein-IJsselstein. Namens de coördinatiegroep nodigen wij u uit voor een ledenbijeenkomst met aansluitend een lezing over uilen. We hopen veel van jullie op deze avond te ontmoeten. Coördinatiegroep: Nicolaas de Jonge, Leo van den Berg, Marius Rutges

Locatie: Milieu Educatie centrum (MEC), Geinoord 9-12 in Nieuwegein.

Aanvang: om 19.30 uur.

Aanmelden: n.de.jonge@planet.nl

Agenda:

19.30 uur ontvangst

19.45 uur start van de vergadering

- Voorstellen coördinatiegroep
- Programma 2025
- Verwachtingen Vogelwacht
- Communicatie
- Rondvraag

Afscheid van Irene Schuller als lid van de coördinatiegroep, nadat zij zich jarenlang enorm heeft ingezet voor onze afdeling in het bijzonder en de Vogelwacht in het algemeen.

20.30 uur Lezing door Gijs van Kempen over uilen in ons land. Gijs is een gepassioneerde verteller.

21.15 uur Pauze

21.30 uur Vervolg lezing

22.15 uur Einde
.....

Velduil | Michael Kars

Zaterdag 15 november

Waverhoek/Botshol Vinkeveen

Waverhoek is een veenmoeras van 60 hectare groot en grenst aan het natuurgebied De Botshol, ontstaan door turfafgravingen. Er zitten in deze gebieden veel soorten moeras-, water- en rietvogels en die zullen we wellicht ook te zien krijgen. Op de Botsholsedijk hebben we zicht op beide gebieden.

Vertrek: 8.30 uur terug rond 13.00 uur

Waar: P-Plaats bij Blokhoeve 3-5, Nieuwegein

Benzinekosten: € 0,21 per km gedeeld door het aantal passagiers

Start wandeling: P-plaats Waverhoek Botsholsedwarsweg 2, Waverveen

Utrecht-stad

Voor excursies opgeven bij jeroensteenbergen@vogelwacht-utrecht.nl

Vertrek van de meeste excursies: P-plaats bij moestuin en cricketvelden van Kampong, de eerste P-plek na de Kromme Rijn aan de Laan van Maarschalkerweerd.

Zondag 19 oktober

Texel

Zoals gebruikelijk gaan we een dag deelnemen aan het Dutch Birding-weekend op Texel. Met zoveel waarnemers op het eiland worden er altijd leuke soorten gevonden, en zo niet, dan zoeken we ze zelf wel.

Vertrek: 6.30 uur, terug laat in de middag

Zondag 16 november

Oostvaardersplassen

We bezoeken de Oostvaardersplassen. Hoeveel zeearenden zullen we dit jaar zien? Andere soorten die we kunnen zien zijn blauwe kiekendief en wilde zwaan.

Vertrek: 8.00 uur, einde middag terug

Zondag 14 november

Waddenkust

Bij de waddenkust gaan we op zoek naar soorten die elders lastig te vinden zijn, zoals frater, velduil en ruigpootbuizerd.

Vertrek: 7.00 uur, terug laat in de middag

Vechtpassen

Excursies vertrekken vanaf het kleine P-terrein op het Harmonieplein in Maarsse (t.o. Residentie Amadeus). Volg vanaf de Kerkweg het bord P Harmonieplein.

Zondag 28 september

Tiengemeten | ochtend-/wandelexcursie

We gaan naar het bijzondere eiland Tiengemeten, een waar vogelparadijs dat het hele jaar door diverse vogelsoorten herbergt. In deze periode is het een ideale locatie voor het spotten van verschillende eenden en watervogels die zich verza-

melen in het gebied. Tijdens onze excursie hopen we onder andere de pijlstaart, berg-eend en wintertaling te zien. Ook steltlopers zoals de watersnip, zwarte ruiters en de goudplevier zijn vaak aanwezig in deze omgeving. Met een beetje geluk kunnen we zelfs de zeearend of de bruine kiekendief spotten die boven de weilanden zweven. We beginnen de dag bij het bezoekerscentrum en vervolgens maken we een wandeling naar de verschillende uitkijkpunten. NB: We zullen tussen de 5 en 10 km wandelen en een telescoop is handig. Maximaal 12 deelnemers.

Aanmelden: uiterlijk vrijdag 26 september bij Peter Janknegt 06-40325746 (na 17.30 uur)

Vertrek: 7.30 uur; terug 14.00-15.00 uur

Benzinekosten: € 15,50 p.p. (graag met gepast geld betalen aan de chauffeur)

Extra kosten: Overtocht boot Natuurmonumenten. Deze kosten bedragen voor leden van Natuurmonumenten circa € 4,00 en voor niet-leden circa € 6,00

Zondag 12 oktober

Maasvlakte | dag-/auto-excursie

We nodigen u van harte uit voor een spannende vogelexcursie naar de Maasvlakte. Dit is de ideale tijd van het jaar om de indrukwekkende najaarstrek van vogels te observeren. Met de juiste weersomstandigheden, zoals een sterke west- of noordwestenwind, is de Maasvlakte een hotspot voor verschillende vogelsoorten die hier in oktober te zien zijn. Tijdens onze excursie hebben we kans om een diversiteit aan vogels te spotten, waaronder kleine jager, jan-van-genten, piepers, kwikstaarten, ta-

Bontbekplevier | Bert Geelmuiden

putten en mogelijk zelfs zeldzame soorten zoals bladkoning, zwarte zeekoet en vorkstaartmeeuw. NB: Dit is een auto-excursie, maar er zal ook regelmatig een stuk gewandeld worden omdat we niet overal met de auto kunnen komen. Telescoop is handig!

Aanmelden: uiterlijk vrijdag 10 oktober bij Bert van Dillen 06-1192 5132 (na 17.30 uur)

Vertrek: 7.00 uur; terug 17.00-18.00 uur

Benzinekosten: € 16,50 p.p. (graag met gepast geld betalen aan de chauffeur)

Zondag 9 november

IJmuiden en Kennemermeer

Voor de Zuidpier ligt een stuk strand waar het vogels kijken begint. Met name het stuk strand dat tegen de pier aan ligt, is interessant. In de branding foerageren drieteenstrandloper, bonte strandloper, bontbekplevier, zilverplevier, rosse grutto en goudplevier. De Zuidpier van IJmuiden steekt ongeveer drie kilometer de Noordzee in. Je kunt er bijzondere vogels zien die je vrijwel nergens anders aan de Nederlandse kust ziet. Vogels kij-

ken op de Zuidpier is dan ook een feest voor wie graag kustvogels bekijkt. Langs de Zuidpier hebben we kans op zeekoet/alk, jagers, jan-van-genten, dwergmeeuwen, drieteenmeeuwen en duikers. Steenlopers, paarse strandlopers en oeverpiepers zijn vaste prik. Na onze tijd op de Zuidpier verplaatsen we ons naar het Kennemermeer voor nog meer vogelplezier. Neem je verrekijker mee en trek stevige schoenen aan voor een dag vol natuurschoon! NB: We zullen tussen de 5 en 10 kilometer wandelen en een telescoop is zeker handig bij deze excursie!

Aanmelden: uiterlijk vrijdag 7 november, Bert van Dillen 06-1192 5132 (na 17.30 uur)

Vertrek: 7.00 uur; terug 13.00-14.00 uur

Benzinekosten: € 10,00 p.p. (graag met gepast geld betalen aan de chauffeur)

Zondag 30 november 2025

Flevopolder | ochtend/auto-excursie

Onder de enthousiaste leiding van Richard Pieterse gaan we o.a. op de Kleine en Grote Praambult speuren naar zeearend, slechtvalk, smelleken en al het moois dat verder langskomt. Mogelijk is de ruigpootbuizerd aanwezig. We hopen ook te genieten van de vele ganzen, edelherten en vossen. NB: Dit is een auto-excursie en er zal dus weinig gewandeld worden. Telescoop is zeker handig bij deze excursie!

Aanmelden: uiterlijk vrijdag 21 november bij Richard Pieterse 06-12517124 (na 17.30 uur)

Vertrek: 8.00 uur; terug 13.00-14.00 uur

Benzinekosten: € 12,00 p.p. (graag met gepast geld betalen aan de chauffeur)

Bestuur

Voorzitter Bert van 't Holt

0346-351448 | voorzitter@vogelwacht-utrecht.nl

Secretaris Josje Henkelman

06-16679919 | secretaris@vogelwacht-utrecht.nl

Penningmeester Bart van den Berg

0343-551905

penningmeester@vogelwacht-utrecht.nl

Ledenadministratie | Lid José Loof-Valk

06-24470449 | joseloof@vogelwacht-utrecht.nl

Lid Janneke Kimstra

06-53977261

jannekekimstra@vogelwacht-utrecht.nl

Bestuursmedewerker(s)

Webmaster Femke de Korte

06-15086876

femkedekorte@vogelwacht-utrecht.nl

Districtscoördinator Sovon

Wilco Stoopendaal

030-6039479 | lsb.utrecht@sovon.nl

Afdelingen

Amersfoort e.o.

Roel Oost | 06-24526032

roeloost@vogelwacht-utrecht.nl

De Bilt | Zeist

Wigle Braaksma

wiglebraaksma@vogelwacht-utrecht.nl

Doorn | Driebergen

Wim Hak | 06-50604132

hakoo221@planet.nl

Nieuwegein | IJsselstein

Marius Rutges | 06-51335173

mariusrutges@vogelwacht-utrecht.nl

Utrecht-Stad

Jeroen Steenberg | 030-2420465

jeroensteenbergen@vogelwacht-utrecht.nl

Vechtplassen

Jaap Stolze

jaapstolze@vogelwacht-utrecht.nl

Werkgroepen

Juridische werkgroep

Ondersteuning en (juridisch) advies bij het tegengaan van activiteiten en plannen die een bedreiging vormen voor vogels.

werkgroepjuridisch@vogelwacht-utrecht.nl

**Weidevogelbescherming
Kromme Rijn**

Peter Peek, veldmentor | 030-6044119

peterpeek@vogelwacht-utrecht.nl

Carolien Gijben, contactpersoon Werkhoven |

0343-551349 | caroliengijben@vogelwacht-utrecht.nl

Vogelringstation Groenekan

Henk S. Lichtenbeld | 030-6889012

henkslichtenbeld@vogelwacht-utrecht.nl

Marc van Leeuwen | 030-2801153

marcvanleeuwen@vogelwacht-utrecht.nl

Scholenproject IJsselstein

Everdien Smeenk | 030-6885871

everdiensmeenk@vogelwacht-utrecht.nl

Krooneend

Bernard Roelen | 06-48331805

bernardroelen@vogelwacht-utrecht.nl

Martin Poot | 06-51428367

martinpoot@vogelwacht-utrecht.nl

Grote Karekiet Loosdrecht

Eckhart Heunks | 06-15967867

eckhartheunks@vogelwacht-utrecht.nl

Martin Poot | 06-51428367

martinpoot@vogelwacht-utrecht.nl

Vogelwacht Utrecht

www.vogelwacht-utrecht.nl

Contributie: minimaal 18 euro per jaar

Rekeningnummer: NL24TRIO0320585867

t.n.v. VWU te Utrecht

Opzeggingen vóór 15 december

